

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PIGTRÅD

UDGIVET AF

KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND

Horsørød, barak 15, kendt af mange danske modstandsfolk

Inde i bladet: Horsørød-lejrens bevægede historie ★ Til vore østvendte kammerater ★ Bernadottes billede på Københavns rådhus ★ Dansk tale ★ Domme ★ Danmarks og Norges navne kommer med i Belsen

A. & H. MEYER Farveri
C. 3689

Akts.

De danske

Bomuldsspinderier

Vejle - Valby

Revision

H. C. STEEN HANSEN
statsaut. revisor

St. Kannikestræde 10, Kbhvn. K. Tlf. C. 16.888

**Jydsk Ilt- & Acetylgas
Fabrik Akts.**

Horsens

**BREDGADE 25 E
KØBENHAVN K**

Telefon Central 15026

*Alle slags klichéer
i fineste udførelse*

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: Ordrup Jagtvej 175 (kontortid 9—12,30).
Telf. Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet på aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bosiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i Frihedskampen, også kan optages som medlem.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til ud- deling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af del- tagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2 nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lig- nende øjemed.

BESTYRELSE

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, sagfører Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Kontorchef i krigsministeriet, oberstløjtnant Fl. B. Larsen, Slots- holmsgade 10, Kbh.
Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Sekretær og leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund.
Kaptajn Aage Eifer, Sortedamsdossering 99, Kbhvn. Ø. Tria 2571.

Den øvrige bestyrelse:

Christensen, Allan C., forlagsboghandler, Thorvaldsensvej 9, København, V.
Damtoft, Aage E., præst, Vesterbro 76, Ålborg.
Darling, Sv., tobakshandler, Hillerød.
Fog, Mogens, professor, dr. med., Søllingsvej 17, Charlottenlund.
Hansen, Viggo, fabrikant, Spigerborggade 2, Varde.
Holt, Paul, seminarieførstander, Århus.
Jespersen, Otto, landsretssagfører, Søndergade 72, Århus.
Johansen, P. A., arkitekt, Bernstorffslunds allé 80, Charlottenlund.
Kjeldsen, K. oberstløjtnant, Odense.
Kæraa, Leo, tandteknikermester, Banegårdspladsen, Århus.
Leth, O., bibliotekar, Johnstrupsvej 8, Sorø.
Loft, Johs., gas- og vandmester, de Mezasvej 18, Århus.
Madsen, N. J., pastor, **Vorning pr. Hammershøj.**
Mahler, P. E., førstelærer, Nr. Søby skole, Nr. Søby, Fyn.
Malling-Jacobsen, A., ritmester, **Kollund.**
Møller, Poul, fabrikant, Skive.
Næsted, Børge, læge, Odense.
Olesen, O., kontorchef, Kastanie allé 7, Herning.
Olesen, Otto W., boghandler, Randers.
Rambusch, H., landsretssagfører, Kongensgade 49, Esbjerg.
Riis, Poul, forbundssekretær, pastor, Lyngbyvej 180, København Ø.
Thestrup, K., dommer, Viborg.
Thorsøe, Holger, kobmand, Sønderborg.

Horserødlejren har en lang og bevæget historie.

Af O. Bonnè

Lejren, hvor hundreder af modstandsfolk har været interneret, oprettedes som opholdssted for russiske krigsfanger.

Et stort antal danske modstandsfolk har tilbragt kortere eller længere tid som internerede i Horserødlejren. Der var 29. august-folkene og senere større og mindre grupper af illegale. Glemmes må heller ikke de mange danske jøder, der her har henlevet oprivende uger i interneringens uvished.

Men alle var vi klar over, at Horserødlejren, før vi kom der, har haft en lang og omskiftende historie.

Det er hele Horserødlejrens historie, Oluf Bonnè i dette og de kommende numre vil skildre.

Nu i dag er Horserødlejren straffelejre for kvinder, der sorterer under fængselsvæsenet.

Kommer man ad landevejen, som fra Helsingør fører vest paa gennem Teglstup Hegn, befinder man sig efter at have passeret dette grønne omraade i et aabent terræn, med en vid udsigt mod nord og syd. Fortsætter man ad vejen, forsvinder man efter kort tids forløb i en anden oase — Horserød Hegn — og herinde ligger, gemt for omverdenen — Horserødlejren, en by af røde barakker med sorte tage og hvide skorsten.

Dens historie begynder i 1917.

Fra dette aar og fremefter til nu har lejren været brugt til forskellige formaal. Krigsfanger, svagelige børn, trætte husmødre, politiske fanger, tyske soldater, danske landsforræddere og kriminalforbrydere, er i næsten ubrudt rækkefølge draget ind i denne lejre, og er forsvundet igen for at give plads for nye.

En broget hær — forskellig af nationalitet, af opfattelse og sindelag. Barakkerne, hvor de har været indkvarteret, har gennem tiderne været vidne til hele det menneskelige sinds følelseskala. De har set den fangnes længsel efter friheden — barnets rene glæde — den forfulgtes smerte. De har set udslag af had og heroisme — den største sjælsstyrke og den dybeste fortvivelse — de har set døden.

Mennesker — tusinder af mennesker, hver med sin historie, har levet her i

kortere eller længere tid. De kom og forsvandt — hvorhen?

— — —

Det skud, hvormed den bosniske nationalist Princip den 29. juni 1914 i Serajevo dræbte den østrigske tronarving ærkehertug Frantz Ferdinand, udløste verdenskrigen 1914—1918. Østrig send-

te Serbien sin krigserklæring d. 28. juli 1914. Tyskland erklærede Rusland krig d. 1. august.

Lavinen rullede. Hærene væltede mod hinanden. Myrderiet var i gang — medmenneskeligheden druknede i blod.

Danmark kom i direkte berøring med følgerne af krigen, da russiske ofre for den i foråret 1917 kom her til landet.

I de første maaneder samme aar havde justitsministeriet ladet opføre en lazaretlejre i Horserød Hegn.

Arbejdet udførtes af tømrerfirmaet Julius Nielsen og entreprenørfirmaet Rasmussen og Schiøtz under ledelse af daværende nu afdøde ingeniørkaptajn Hoff, og tilendebages i løbet af fire måneder.

Lejren omfattede 3 afdelinger med tilsammen 75 barakker og bestod af bevogtningslejren, som laa nord for Helsingør—Esromvejen, samt den egentlige fangelejre som laa syd for samme vej, delt i to, mandskabs- og officerslejren med sidstnævnte som den vestligste placerede. Samlet dækkede de et areal paa ca. 15 tdr. land.

Russiske soldater i lazaretlejren slikker solskin uden for een af barakkerne. De tilfredse ansigter vidner om, at de trods alt finder livet værd at leve

Bevogningslejren

Denne lejr bestod i hovedsagen af:

- 1 vagtbygning med vagtløkkale, kontor, telefoncentral og nogle faa arrest-lokaler.
- 1 pavillon med bolig for lejrkommandanten og dennes næstkommanderende.
- 1 lægepavillon.
- 1 officersmesse for de danske officerer.
- 1 belægningspavillon for bevogningsmandskabet.
- 1 pavillon for underofficerer.
- 1 stald med værksted og garage.
- 1 pumpehus.
- 1 vandtaarn opført af granstammer.
- 1 sprøjtehus.

Mandskabslejren.

Denne lejr bestod i hovedsagen af:

- 1 administrationsbygning.
- 4 store mandskabsbarakker.
- 1 operationsbarakke med apotek.
- 2 sygeplejebarrakker.
- 1 badeanstalt med kedelanlæg.
- 1 vaskeri.
- 1 karantænestation til aflusning, samt for patienter med smitsomme sygdomme.
- 20 mindre mandskabsbarakker og flere liggehaller.

Officerslejren.

Denne lejr bestod i hovedsagen af:

- 1 officerskasino (lejrens smukkeste og kostbareste bygning) med stort køkken og tilhørende lagerrum, 2 store spisesale, musik og læseværelse, billard og spillesal.
- 1 kirkebarakke.
- 1 stor liggehal.
- 12 barakker, dels med enkeltværelser og dels med 2 sovesale.

Endelig en for hele lejren fælles septic tank, beliggende ved Gurre Sø.

Lazaretlejren Horsørød

I slutningen af april hejstes kommandoen og russerne holdt deres indtog. I løbet af sommeren ankom ca. 250 officerer og 1500 menige soldater og underofficerer.

Saarede, lemlæstede, tuberkuløse og nervesvækkede fyldte barakkerne, vragsods fra fornuftens stranding paa nationalforherligelens klippe.

Her i fredelige og skønne omgivelser, fjernt fra slagmarkernes rædsel, skulle de helbredes for de sjælelige og legemlige saar, de havde paadraget sig.

Pleje og god mad er de første betingelser for resultater, der kan bygges videre paa. Russerne fik begge dele. Den danske mad, som de tilsyneladende be fandt sig godt ved og trivedes vel af, ændredes dog efter nogen tids forløb til en mere russisk præget. Deres smag gik trods alt mere i retning af kaalsuppe, ligesom deres krav til stærke krydderier var større end en dansk mave var vant til. En blanding af surt og sødt hørte ogsaa med til det, de satte pris paa, og frugt var næsten en livsbetingelse.

Det daglige samvær mellem det danske vagthold under oberst Brendstrup og russerne, forløb i det store og hele gnidningsløst, men vanskeligheder var der naturligvis. Tre aars krig præger den, der har deltaget i den, saaledes ogsaa med russerne. Nogle af dem var sløve, da de kom, andre var hemningsløse, og enkelte gange maatte lejrkommandanten gøre brug af den straffemyndighed, han var i besiddelse af. Stort set fik de dog lov til at gøre, hvad de havde lyst til, man erkendte, at der i dem boede en frihedstrang, et mod og en lyst til livet, som skulle have lov til at udfolde sig inden for passende grænser. Tilstanden i Rusland gav for den sags skyld ogsaa anledning til brydninger inden for det lille afstukne samfund.

Russere — hvormange danske forstod disse folk, forstod den russiske psyke, saa vidt forskellig den er fra os, og saa forskellige de er hver for sig med særpræg fra egne, der er skilt fra hinanden ved afstande som hele Europas størrelse flere gange.

Fra alle egne af det udstrakte rige var de havnet her. Fra Wladivostok, fra Riga, fra Kaukasus. Her var mænd fra den kirgisiske steppe og fra Sibiriens tundraer, fra det Asovskes havs palme klædte kyster og fra de stormpiskede egne langs Hvidehavet. Forskelligheden rakte ogsaa ud over udseende, erhverv og bosted, ogsaa paa det religiøse omraade fandtes den. Her var katolikker, jøder og muhamedanere. Men var de afvigende fra hverandre paa mange maader — i een retning var de i samstemighed — i deres lede ved krigen og i deres kærlighed til fædrelandet.

Blev de spurgt om deres oplevelser i krigen, blev de tavse, de lukkede sig inde i sig selv, trætte som de var blevet af at tilfredsstille sensationslystne journalister, trætte af at genopfriske og gen-

opleve det helvede, de som ved et underlige var sluppet levende ud af. Mest talte de ældre om episoder fra den japanske krig, om hvorledes de i vinteren havde stablet stivfrosne japanere op og brugt dem som brystværn. Hændte det, at een af dem lod sig lokke til at tale om den nuværende, var det altid paa en smuk og værdig maade, men gennem deres beretning skimtede man krigens gru — flammekasterne — gassen.

Livet begynder

Efterhaanden som den gode forplejning øvede sin virkning, vendte kræfterne og modet tilbage, lysten til aktivitet vaagnede.

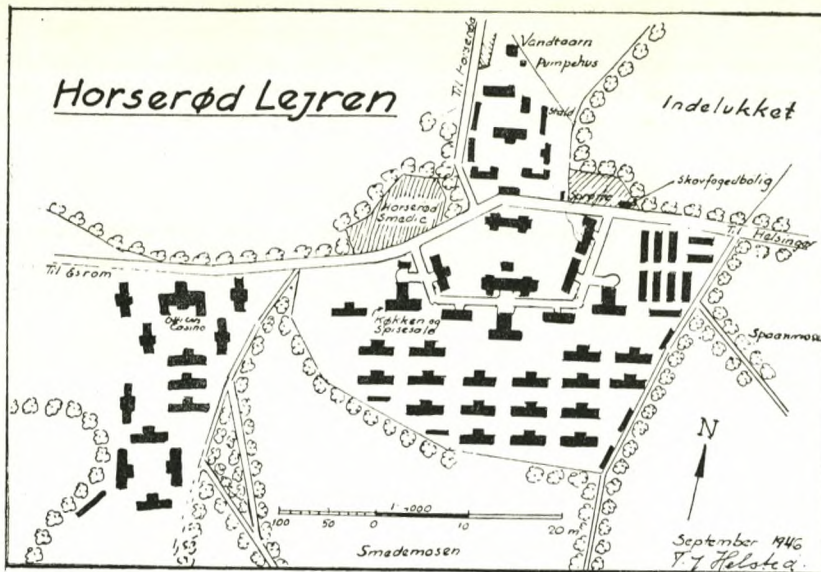
For at give denne lyst til virksomhed et frugtbart afløb oprettedes der i lejren et snedkeri og et skomagerværksted, og paa begge steder blev der taget alvorligt fat. Pryd og nyttegenstande produceredes i træ og fandt anvendelse i og udenfor barakkerne, og paa skomagerværkstedet var man travlt beskæftiget med reparationer af de mange par sko, der nok kunne trænge til at udbedres. De kunstneriske evner, som næsten enhver russer er født med, kom til udtryk i smukke perlearbejder og i mangfoldige smagfulde udførelser i billedskæring, ting, som de fik hurtig og fordelagtig afsætning for hos de mange købelystne besøgende. For dem, der følte trang til en videre udbygning af deres skolekundskaber, havde officererne oprettet en skole, hvor de underviste i læsning, skrivning og regning, suppleret af en dansk sygeplejerske, der gav sit bidrag til oplysningens fremme som lærerinde i geografi. Arbejdet og undervisningen blev for de indespærrede den gode medicin, som gav ro i sindet og fik dagen til at glide.

Men om aftenen, naar det sidste maaltid var nydt, spadserede man eller slog sig ned i klynger udenfor barakkerne.

Mørket falder paa, man snakker sammen i dæmpet tone. Vinden hvisker i træernes kroner, og inde fra skoven lyder en ugles skrig. Cigaretterne bliver tændte og gløder i mørket som mærkelige insekter fra mere sydlige himmelstrøg.

Samtalen forstummer, mens tankerne paa lydløse vinger svæver højt oppe — ud over spærrende grænser paa vej mod det fjerne hjem.

De synger — flerstemmig korsang —

Horserødlejren som den så ud, da russerne, og efter dem, allierede landes soldater var indkvarterede her

vemodig — ligesom drømmende stiger sangen op mod den stjernebesaaede himmel som en hilsen til dem, der venter paa dem.

Dagene skrider og maanederne gaar, de glade ansigter er efterhaanden kommet i flertal. Medvirkende til den relative tilfredshed, som raadede blandt dem, var den frihed, som alle, baade menige, underofficerer og officerer havde til at spadsere og cykle indenfor et bestemt omraade, ogsaa sejlads paa Gurre sø var tilladt. Officererne havde ogsaa faaet indrettet sig næsten hjemligt i hyggelige værelser, hvor de fra hjemlandet medbragte ting lavede op i deres bundne tilværelse.

At feste er russerne i kødet baaren, og en lejlighed kunne altid findes. Arrangementerne var i saadanne tilfælde første klasser og russerne udmærkede værter. De indbudte og andre besøgende blev i officersmessen beværtede med chokolade, frugter og de af russerne meget yndede smaa agurker — samt the, og medens de gode sager blev nydt, underholdt rusere og danskere i skøn forening gæsterne.

Programmet vekslede med sportspræstationer, musik og sang — og nu og da een eller anden russisk deklamation, som danskerne ikke forstod noget af, men som de af det jublende bifald, der blev den optrædende til del, kunne skønne var noget, der i særlig grad talte til det

russiske sind, og de istemte med begejstring sammen med deres værter det russiske bis-bis efter nummeret.

Dagen svinder. Værter og gæster kommer rigtig i kontakt med hverandre. Den nimbus, der i damers øjne altid staar om krigeren, omstraler i dette tilfælde ogsaa den russiske soldat — kinder blusser, og øjne bliver varme — —

Solen er gaaet ned. Maanen staar rund og stor og sender sit blege lys ned over skovene og Gurre sø.

Frem over søens glitrende flade glider en baad med to — han ror, mens han dæmpet synger en sang paa et fremmed sprog. Hun forstaar ikke ordene — men hun lytter til tonerne, som tolker hans savn og længsel — — natten er stille — men henover gravene paa Hornbæk kirkegaard, hvor Vladimir-Fedor og Alexander hviler, farer blæsten — sukkende og klagende. Den kommer maaske fra øst, som en hilsen til dem fra fædrelandet og fra deres kære — som de aldrig skulle gense.

Russerne drager hjem

I efteraaret 1918 efter fredsslutningen, slog befrielsens time for russerne i Horserød lejren. Lejren opløstes, og russerne drog hjem, forhaabentlig med det indtryk, at var Danmark end lille i flademal, var det stort i sin medfølelse og sin hjælpsomhed mod dem, som havde lidt under krigens svøbe.

Kun kort tid stod lejren, efter russernes afrejse tom, saa fyldtes den paany af de allierede landes soldater, som paa hjemrejse fra de østprøisiske fangelejre, fik et kortere ophold her for at blive aflusede og ved sund kost og god pleje faa deres kræfter tilbage. Englændere, franskmænd, belgiere, rumænere ja endog negre var blandt disse soldater.

Fra deres hjemlande kom der hver uge forsyninger af levned- og nydelsesmidler som ris, kaffe, the og tobak, og naar de efter et par maaneders ophold blev hjemsendt, var de velforsynet med nyt tøj.

I 1920 afgik det danske bevogningsmandskab til deres garnisoner og lejrens administration overgik fra forsvarsministeriet til justitsministeriet.

Efter hjemsendelsen af de allierede landes soldater var der en tid stille i Horserød lejren, dog ikke længe. Allerede den 15. juli kom der en ny indkvartering, denne gang af en helt anden kategori. Det var børnene fra Flensborg. Forhistorien er følgende:

Tysklands nederlag i verdenskrigen førte med sig, at nordslesvigernes fører H. P. Hanssen i november 1918 rejste kravet om genforening med kongeriget, og den danske regering lod den tyske regering vide, at sagen maatte ordnes i forstaaelse med de sejrende magter.

Det egentlige Nordslesvig vedtog den 10. februar 1920 tilslutning til Danmark, medens Mellemslesvig den 14. marts havde stemt tysk.

En international kommission, hvis generalsekretær var mr. Bruce, forestod styret af de to afstemningszoner indtil det statslige tilhørsforhold var klarlagt. Mrs. Brudenell Bruce, som ledsagede sin mand, havde under sit ophold i Flensborg faaet forstaaelsen af, at der navnlig i denne by fandtes en mængde tuberkuløse og daarligt ernærede børn, hvis anbringelse paa et rekreationshjem var paa-trængende nødvendig.

En pengegave fra en anonym velgører satte mrs. Bruce i stand til at skaffe disse børn mulighed for helbredelse i Danmark, idet en henvendelse til justitsministeriet om tilladelse til at maatte benytte et par af barakkerne i Horserødlejren gav positivt resultat.

Barakkerne var gjort i stand, og alt var ordnet paa bedste maade, da børnene flyttede ind. Fattige, syge og underernærede kom de til lejren. Disse børn fra den gamle danske by fik her den pleje,

hvile og ernæring, som gav dem deres runde kinder og glade øjne tilbage. De syge hvilte sig, mens de oppegaende udenfor legede, sang og lod solen brune sig. Fuglene sang og skoven var fuld af blomster.

Beklædningsspørgsmaalet havde været et problem, men ved forskellige københavnske dagblades henvendelse til offentligheden og ved særlig indsats af redaktør fru Charlotte Haslund fra Berlingske Tidende lykkedes det at skaffe børnene det nødvendige tøj.

Har man i længere tid været henvist til at opretholde livet ved hjælp af kartoffel- og kaalrabisuppe, er mælkegrød, smør, brød og kødmat det rene himmerige. De kunne lide det, og det kunne ses paa dem, naar de efter endt ophold rejste for at give plads for et nyt hold.

I gennemsnit har der i den tid, lejren har været benyttet til dette formaal, i barakkerne opholdt sig 44 børn samt enkelte voksne, der havde faaet særlig tilladelse til at søge helbredelse her.

Da midlerne, som var stillet til raadighed for institutionen, i slutningen af september var opbrugt, overtog „Det sønderjyske Fond“ fra 1. oktober ledelsen, samtidig med, at justitsministeriet gav tilladelse til, at de to barakker (Flensborgbarakken) maatte benyttes til udgangen af januar maaned 1921.

Horserødlejren laa atter stille hen. Børnene var rejst, sundere og gladere end da de kom. Maaske har deres tanker i aarene, der kom, ofte søgt op til det sted, som for dem var en idyl — byen med de røde huse i skovene ved Gurte Sø.

vist om, at I føler jer som danske, ligesom vi gør det, og elsker jeres land og mener at handle i dets interesse.

Ej heller har det noget at gøre med atlantpagt eller Amerika. Vi ved, at der er særdeles mange forhold i staterne, der er skampletter på den hvide mands kultur og på sandt demokrati. Men vi forstår, at den vestlige verden frygter øst og derfor opruster, ligesom Rusland frygter vest og ikke ønsker en gentagelse af 1812, 1914 og 1941. Men uanset, at frygten således er stærk i begge lejre — det er faktisk frygten, der i dag er verdens herre, bliver der dog den store forskel tilbage mellem øst og vest, at kommunismen har den verdensomspændende revolution som sit mål, medens vest ikke har noget tilsvarende.

Jeg tror, at den afgørende forskel mellem os er af teologisk (eller religiøs) art.

Til trods for, at der er særdeles meget i vest, derunder Danmark, der ikke er i overensstemmelse med kristendommen, kan man ikke benægte, at hele vor kultur hviler på den kristne tro og lære. Ikke mindst respekten for den enkelte og hans frihed har vi fra den. Da vi i sin tid gik til modstand mod nazisterne, var motivet hos mange af os noget primitivt i os: Vi kunne ikke sidde roligt og se på al den løgn og al den uret (bl. a. mod jer fra den 22. juli 1941) og al den eftergivenhed, der herskede; vi følte, at hele vort kulturgrundlag ville mistes, hvis tyskerne vandt; og vi fandt, at vi ikke kunne være bekendt at sidde med hænderne i skødet, indtil andre måtte have besejret ondskaaben. Der er noget, der er mere værd end livet. Og det var ikke blot fædrelandskærligheden, men også den kristne tro, der bevidst eller ubevidst var drivkraften hos mange af os.

Vi, der tror på Kristus og kun i hans lære kan finde en mening i tilværelsen, vi tror på en række dogmer, der for jer må synes aldeles skøre, det rene nonsens. For den, der ikke regner med andre kendsgerninger end dem, der kan fattes med vore sanser i overensstemmelse med årsagsloven, er det fuldstændigt tåbeligt at tro på legemets (kødets) opstandelse, at der er en evig og alvidende Gud, der blev menneske for at frelse os, og som ønsker at høre og opfylde vore bønner, og som uden nogen fortjeneste fra vor side (idet vi af natur er og forbliver slette, slaver af den onde; selv tilsyneladende gode gerninger har egoistiske

Hvad skiller os?

Til vore østvendte kammerater

Af Lrs. R. Prytz

Af de særdeles mange skuffelser, vi har oplevet siden 5. maj 1945, er det ikke udrensingsparodien, der er den største, men den, at vi, der sad sammen, ikke forstår hinanden mere. Med møje overlevede vor fangeforening et par gange den spænding, der tidligt opstod mellem jer kommunister på den ene side og os ikke-kommunister på den anden; men til sidst døde foreningen af modsætningen mellem os.

Alle vi, der sad under besættelsen som tyskernes fanger i kortere eller (ikke mindst for jeres vedkommende) længere tid, har oplevet noget, som andre ikke helt kan sætte sig ind i, noget, der har givet et kammeratskab i fælles nød og fælles lidelse; og vi troede eller i hvert fald håbede, at det ville holde resten af livet, så meget mere som vi (næsten alle) sad og led i den samme kamp, kampen mod det forbryderiske Tyskland, Danmarks tusindårige fjende, et Nazityskland, der tilsigtede verdensherredømmet på alle andre landes og folks bekostning, et land, der betragtede koncentrationslejre og forfølgelser af anderledes tænkende som en selvfølge, et land, hvor respekten for det enkelte menneske og dets værdi var væk.

I løbet af de snart 6 år, der er gået siden befrielsen, er resultatet imidlertid blevet det, at mangfoldige mennesker, ikke blot her i landet, men også i udlandet frygter, at et kommunistisk styre vil være endnu værre end et nazistisk. Hvordan er det gået til? Og hvad er det, der i dag skiller os gamle kammerater? Kan vi ikke se ens på de store spørgsmål, kan vi vel netop som gamle kammerater prøve at finde ud af forskellen mellem os og derigennem om muligt forstå hinanden.

Vi, der ikke er kommunister, ved meget vel, at der er stor forskel på nazismens lære og på jeres. Skismaet mellem os skyldes altså ikke, at vi som så mange andre hævder, at kommunisme og nazisme var to alen af eet stykke.

Det skyldes heller ikke vort forhold til kapitalen. Vi — som næsten alle andre arbejdsduelige danske — lever af vort arbejde; og det vil vi gøre, uanset hvilket økonomisk system der gælder her. Vi ved meget vel, at kapitalens indflydelse her hjemme har været medvirkende til udrensingsparodien.

Ej heller skyldes det, at vi skulle anse os som bedre danske end jer på grund af jeres glæde over Rusland; vi er overbe-

motiver) vil give os, der tror på ham, evigt liv i fuldkommenhed, og at der en skønne dag kommer en opgørelse og dom over alle mennesker, ligesom jorden skal forgå. Men alt det tror og lever vi på; og vi tror, at det usynlige, den åndelige verden er den egentlige. For os er det langt vigtigere, at vi har ret til „frit at tænke, tro og tale“, at vi har frihed i alle åndelige spørgsmål, end om vore egne materielle kår er bedre eller dårligere. Og i forbindelse med vor tro har vi en almindelig *respekt for sandheden*. Sandheden er af Gud, løgneren er af djævelen, den onde.

Men det forekommer os, at *I tror på en række ligeså tåbelige dogmer* uden hold i videnskabelige erfaringer: at mennesket er godt, at dette vil vise sig, blot de økonomiske kår bliver de bedst mulige, at der ikke findes andre motiver til menneskers handlinger end de økonomiske, materielle, at verdensudviklingen med videnskabelig sikkerhed i overensstemmelse med teknikkens udvikling driver mod den omspændende revolution, hvor det overvældende store proletariet overtager magten fra de få kapitalister, der sidder på og misbruger kapitalen; og at når det er sket, *vil paradiset oprinde ber på vor jord*; staten vil forsvinde med al dens tvang; enhver vil arbejde efter evne og kunne nyde efter ønske. Og sidst, men ikke mindst er løgneren et selvfølge-

ligt våben i kampen mod kapitalismen. I forbindelse hermed — eller er det udslag af en ikke-europæisk tankegang? — står den manglende respekt for det enkelte menneskes liv.

Tager jeg fejl? Jeg ønsker ikke at gøre jer uret. Det, der i særlig grad gør os bange for jer og jeres tro på kommunismen, er, at man aldrig ved, hvornår I mener, hvad I siger, og hvornår det er taktik. Prøv at forklare os jeres synspunkter på en sådan måde, at vi kan få tillid til, hvad I siger!

Kun ved at se på kommunismen som en religion med Marx, Lenin og Stalin som profeter og Rusland som det hellige land, kan vi forstå noget af det, der foregår rundt omkring, bl. a. og ikke mindst, at de kristne forfølges i mange lande, både i Europa og i det fjerne Østen, ligesom vi mener derigennem at få bedre forståelse af de motiver, som vi formoder ligger bag jeres ord og gerninger. Vi mærker en tros-glød, som vi kan misunde jer!

Kommer der et væbnet opgør mellem Øst og Vest, vil det ikke først og fremmest være en kamp mellem kapital og proletariet, men en *religionskamp* som i middelalderens og reformationstidens dage, blot i langt større og uhyggeligere format. De fleste kristne vil da tro, at vi er inde i de af Biblen omtalte sidste tider!

Hærværk mod mindsten for faldne brigaderer

På hjørnet af Jagtvej og Hiort Lorensensgade på Nørrebro i København er der natten til den 2. marts forøvet hærværk mod en mindsten, rejst for tre faldne brigaderer. Den halvanden meter høje sten er væltet af soklen, men man har ikke ødelagt stenen eller omgivelserne.

De tre brigaderer, stenen er rejst for, blev, da brigaden vendte hjem fra Sverige den 6. maj 1945, skudt ned af snigskytter fra hustagene omkring gadekrydset. Det var den 26-årige Hirsch Reib Zneider, som blev dræbt på stedet, samt den 25-årige Arne Olsen og den 18-årige Freddy Helge Otto Mønsted, der to og seks dage senere døde af deres kvæstelser.

Kammerater i brigaden samlede penge ind til mindesmærkets rejsning, der fandt sted 29. august 1948.

Hærværket mod mindsten blev opdaget af forbigående tidligt om morgenen, og politiet indledte undersøgelser for at finde gerningsmændene.

Mindesmærkets fundament er støbt ned i jorden, og det menes med bestemtthed ikke, at soklen kan være sunket, således at stenen er gledet ned af sig selv. En eller to stærke mænd har været i stand til at skubbe den af soklen. Der kan muligvis være tale om mennesker med en fanatisk politisk indstilling, muligvis er hærpærket grove drengestregere.

Hjemve DACHAU I 1945

Stormet af stærke vinde og badet i dug og regn ligger vort friske land kranset af grønne hegn.

Havet slår ind mod kysten, og stranden er hvid af skum; over vort grønne land blåner det lette rum.

Hjertet er fyldt af længsel, og sinde er tungt af savn, hvergang vor tanke tyst kredser om Danmarks navn.

Olav Holst.

Gestapomand får strafnedsættelse

Underrettens dom på 20 år ændret til 10 års fængsel

I 1948 blev den 36-årige kriminalassistent Willibald Schretz, der under besættelsen gjorde tjeneste ved Gestapo i Aarhus, idømt 20 års fængsel for mord og mordforsøg på danske statsborgere. Anklagemyndigheden havde krævet ham dødsdømt.

Schretz, der efter at have set, hvilke straffe andre tyskere havde fået for lignende forbrydelser, havde søgt og fået tilladelse til, at sagen blev genoptaget. Østre landsret har behandlet sagen i Aarhus. Schretz krævede frifindelse, subsidiært strafnedsættelse. Ved dommen nedsattes straffen til 10 års fængsel.

Man spørger uvilkårligt, om forseelsen er blevet mindre, fordi der nu er gået nogle år efter befrielsen.

Denne art af nye domme er i høj grad med til at nedbryde respekten for domstolene.

**Fra den højtidelige overtagelse på rådhuset af maleriet af Bernadotte
Fra venstre borgmester Bindslev, den svenske ambassadør, friherre
Beck-Friis og maleren Hilkie**

Under krigen sad en af kunstmaleren K. O. Hilkiens slægtninge, der var ansat i politiet, i en af de tyske k-z-lejre. Hans pårørende herhjemme havde opgivet håbet om nogensinde at se ham igen, men han dukkede alligevel op — takket være greve Folke Bernadottes indsats.

Af taknemlighed over Bernadottes stor-slåede arbejde i krigens slutfase har Hilkie udført et portræt af den store svenske humanist og skænket det til ophængning i rådhusbibliotekets læseværelse. Her fandt afsløringen sted den 16. februar ved en højtidelighed, der overværedes af bl. a. den svenske ambassadør, friherre Beck-Friis.

Borgmester Bindslev bød på kommunens kunstfonds vegne de tilstedeværende velkommen. Det er, sagde han, en stor ære, der vises København med denne gave og det er med den største glæde, kommunen påtager sig at huse et maleri af Sveriges store søn.

Borgerrepræsentationens formand Sigv. Hellberg understregede Bernadottes ridderlige og modige færd. Hans store humanitære indsats reddede hundreder fra k-z-lejrene; mange danske, mange københavnere, kan takke den mand for, at det lykkedes dem at nå levende hjem. Billedet vil hjælpe os til at erindre den mand og det folk, som vi skylder så megen taknemlighed, det vil hjælpe os til at vedligeholde mindet om et stort menneske, et fint og ædelt menneske.

Den svenske ambassadør tog det som en hædersbevisning, at byens hus havde taget imod billedet af Bernadotte. Højtideligheden her, sagde han, fører tanken hen på de svære år for Danmark, på den danske frihedskamp, som vi fulgte med den varmeste interesse og den dybeste beundring.

Endelig talte giveren, kunstmaler Hilkie, som takkede Københavns kommune, fordi den havde villet modtage gaven.

De 36 fra Shellhuset

Onsdag den 21. marts kl. 11.00 fandt afsløringen sted af en mindetavle for de omkomne patrioter ved Shellhusets bombardement i 1945.

Shellhusets fængsel i tagetagen blev taget i brug den 11/11-44, og indtil bombardementet sad ialt 36 danske patrioter som gidsler heroppe. Af de 36 er nu kun 24 i live, 8 omkom ved bombardementet, nemlig:

Kaptajn Ahnfeldt-Møllerup,
kontreadmiral Carl Hammerich,
politibetjent Heinz Hocke,
premierløjtnant Helmuth Bartholdy Jensen,
inspektør Jørgen Palm Petersen,
ingeniør Cornelius Prior,
premierløjtnant Ole Stang,
premierløjtnant Carl Wedell-Wedellsborg.

1 døde i koncentrationslejren i Dachau:
Kaptajn løjtnant Fritz Jørgensen,

og 1 blev henrettet i Ryvangen:

Løjtnant Erik Crone,

2 er døde efter krigen:

Ekspedient Wiliam Jørgensen (1946)
og kommandørkaptajn Børge Clausen (1951).

Ved mindehøjtideligheden overdrog Dansk Shell mindetavlen til fangerne og til de omkomnes efterladte.

På fangernes vegne talte arbejds- og socialminister Poul Sørensen.

Poul Sørensen og Poul Bruun var de eneste, der overlevede springet fra 4. sal i det brændende Shellhus.

Overborgmester H. P. Sørensen repræsenterede Københavns kommune, og pastorinde Dagmar Stang (mor til premierløjtnant Ole Stang) talte på de efterladedes vegne.

Om aftenen kl. 18,30 samledes de 24 overlevende til en kammeratlig sammenkomst.

Dansk tale.

Af forfatteren *Leo Kari*.

Skal vi synges i takt til de amerikanske toner? Skal vi kvæde på den russiske melodi? Skal vi vælge Øst eller Vest?

Sådan tegner problemet over alle problemer sig i dagens Danmark. Forfatteren Leo Kari har fundet en tredje udvej: Vi skal føre dansk tale. Hans dybt alvorlige betragtninger er et karakteristisk udtryk for den mentalitet, frihedskampen skabte hos store dele af den danske ungdom. Hans ord er værd at læse. — og ofre nogen omtanke.

*„Vor tid den er en brydningstid og hvad skal komme af den?
Ja, det beror på hele verdens kristne unge mænd!“*

Disse naive linier, hørt engang i mellemkrigsårene, har sat sig fast. Oprindeligt forekom de latterlige, siden fik de et skær af enfoldig visdom og nu synes de rent ud profetiske. Man opruster for alle pengene, man taler om krig for fredens skyld, man vil redde kulturen med atom-bomber. Hastigt fuldbyrdes verdens opdeling i to blokke der er besluttet på at knuse hinanden. Menneskene, det enkelte menneske, trækkes modstræbende ind mellem de to møllestene. Alt er sagt med formlerne: „Du er østvendt“ eller „Du er vestvendt“. Og begge dele er vel ret: Du er sort, sagde gryden til panden. Morsomt, ikke? Til at le af. Le sig for-dærvet.

„Vor tid . . .“ Men er vi da ikke selv tiden? Vi kristne unge mænd. Ja, undskyld, jeg er ikke kristen, men jeg tror at de indledende linier rummer samme ønske om fred og fordragelighed, samme længsel efter god vilje mellem mennesker som jeg selv drømmer om. Og det gør jo alle, gør de ikke? Det er jo for demokratiet, for friheden, for det sande demokrati, det brede demokrati, den virkelige frihed, den rette frihed der skal slås. Alle vil vi jo hverandre så vel. Og derfor må vi smadre næstens grimme fjæs. Nå ja, der stod jo også „Vejen til Frihed“ over porten til kz-lejrene. Gid djævelen havde alle de lede fraser! Fred, frihed,

fremskridt, det er hvad vejen brolægges med, vejen til —?

Hvor var det let at leve i mellemkrigsårene. Da „kun 90 millioner truede jordens øvrige 2 milliarders fred, frihed og sikkerhed“. Da fjenden var et umenneske som piskede jøder og kommunister, skar brystene af kvinder efter voldtægten og knuste småbørns hoveder mod den samme mur som fædrene blev stillet op ad. Da det nationale, sociale og kulturelle klang sammen, da der var en front imod, ja, simpelthen imod alt, hvad der var ondt i mennesket. Man tænkte ikke så meget

over, hvordan det var kommet dertil. Og dengang var det let at dræbe.

Umærkeligt er vi gledet fra en efterkrigstid over i en førkrigstid. Det er ikke fronter, tiden mangler. Nu er den nær, den tid Nordahl Grieg advarede imod:

i følge med motløsheden,
„når grumset og griskheten kommer
det varme råtnende dyndet
lagret av hundrede slektledd
hvor sinnet kan krype til hvile
og han som vi drepte kan oppstå.“
Ham, som vi dræbte . . . Han skal op-

Geam Tæppefabrik *Aktieselskab*

J. h. Lykke Madsen

AUTOMOBILFORHANDLER

A A L B O R G

SØNDERJYDSK TÆPPEFABRIK

A. R. KJÆRBY A/S

HØJER

Leverer kun gennem forhandlere

Mammen's Æskefabrik

AKTIESELSKAB

Art. for Isenkramfabriker - Bogtrykkeri

TRØJBORG - AARHUS

stå i den hadets verden, vi skaber. Og hver evige beskyldning, vi har rettet mod hinanden, skal blive bitter sandhed.

Nej, det er ikke fronter, tiden savner. Nu nærmer den sig, den tid, hvor vi længes, ja længes efter krigen som en befrielse fra angstens og hadets kolde greb. Men hvor skal vi stå? Skal vi gå ind for vestens demokrati, der rummer en Franco, eller gå med østens demokrati mod våbenfællen Tito? Kortene er blandet, spillet kan begynde. Skal vi befri de amerikanske negre, grækerne eller balterne? Skal vi befri bønderne for deres jord eller godsejerne for bønder? Åh nej, det er jo os selv, vort land, vor frihed, vi skal forsvare. „Jeg er bange“, råbte en af de videnskabsmænd, som skabte atombomben. Men vi, vi er ikke bange? Og de danske helte som den niende april sprang op, ikke for at spænde bælte, men for at bukke for fjenden og siden spænde ben for modstanden, de er heller ikke bange? *Kommer den krig da ikke snart?*

Ja, man kunne se mangt og meget igennem, gå tilbage, huske og se nøje på, hvad der kan lægges ondt i. Hvor er den ting, som ikke falder skygge på? Men det er trist at tale uden at blive forstået, som det er trist at spille på et instrument uden at få de rette toner frem. Det nytter nok ikke senere at forklare, at det ene og det andet var tænkt anderledes. For ord kan være en farlig leg: er de først udgået bliver de stående som mejslens gang i stenen. Hårdt og fortrukket er tidens ansigt, snart skal det stivne i krigens grimasse.

Hvordan er det kommet dertil? Hvem har ønsket det, er det dig eller mig? Jeg kender ingen, som vil død og lemlæstelse over fremmede folk. Jeg kender ingen, som længes efter brændende byer og flygtende menneskemasser. Hvad enten mine venner går ind for afrustning eller mere militær så er det for fredens skyld. Men vi drives mod katastrofen, den angst spredes, som kan slå over i desperation, de hærdes de sind, som vil myrde, der bygges barrikader, som vi snart må bemande. Er det for sent at råbe hinanden op? Kan det hjælpe, hvis vi rykker tættere sammen og fører dæmpet tale?

Så husker man, hvad der blev drømt i krigens hårde år. Og man ser sig undrende om. Men nu må jeg til at forklare mig. Man slås på Korea. Er du på Guds parti. Og i så fald — hvilken

gud? Ord er en farlig leg, nu flyver de i form af bomber og granater for at sønderrive det levende kød. Her må ikke ties. Men hvem bød træppen, var det så langt tilbage som Kain og Abel? Her må ikke tåles, men er det geværet eller penem, som skal fattes? Ja, tvivl er en usikker skude, men meget ofte fører tro lige i afgrunden.

Det er ord, som har banet vej for kuglernes flugt, det er ord, som har bygget barrikaderne og vel endelig også ord, som har låst hjerterne inde — i pengeskabet. Findes der en nøgle, eller må der sprængstof til? Det at „tage bladet fra munden“. Må der da altid komme slette ting frem? Hvad siges for at råde og retlede, det er som de første hastige slag på mejslen. Men hvad der vil såre og skyldte, det er nærgående slag som trækker furer hvor, ja hvor smilehullerne skulle være. Ord er en farlig leg. Men skulle der ikke også være ord som rækker længere end projektiler og trænger dybere end granatsplinter?

Og nu spørger jeg: Hvor er den mand eller kvinde, som vil stå frem og føre dansk tale? Ikke amerikansk, ikke russisk og heller ikke kun mæglende og henholdende snak. Blot den simple ting, at vi vil ikke være med til at myrde, ikke være skillemonet i stormagternes poker-spil. Fred, ikke nået ved krig, frihed, ikke vundet ved knipler og pigtråd, fordragelighed, uden had og hån. Dansk tale. Den mand eller kvinde har folket bag sig, det folk, som rejste sig til enig modstand under folkestrejkenes uforglemmelige dage, det folk, som i dag tier og venter.

Ord er en farlig leg — også derfor, at man ikke ganske ved det, ikke frygter det. Og det sker, at afstanden bliver for stor, det sker, at ord bliver til sten. Selv mellem landsmænd og hengivne venner. Korea er i vore hjerter, derfor bløder det undertiden, og selv har vi ikke råd. En eller anden må give en hånd med, og det er ikke godt, om denne hånd knuger om en granat — hverken her eller i Korea.

Ikast Handels- og Landbrugsbank ^{A/S}

Volmer Lind

TRIKOTAGEFABRIK

IKAST - TELEFON 101

Trikotagefabriken CRI-TO

Nygaard & Christiansen

IKAST

Ingen er ren, netop derfor kastes der mange sten, og *det* er ikke de mindste synder. Nu taler jeg til dig, du mand eller kvinde, som vil føre dansk tale. I dag kan selv en hvisken høres vidt omkring, i morgen drukner de højeste nødråb i kanonerens brølen. Og jeg siger dig, at give sig hen kan aldrig være galt, om man da ikke rent ud lader sig kaste med. At give sig hen, ikke til en sag, ikke til et flag, ikke til sorg eller nag eller had, men til det, som løser de små børns smil og — som det hænder — gør de ældres øjne fugtige. At give sig hen. Der er så mange store ord. Men findes der kønnere — hengivenhed? Og det er et dansk ord, et dansk ord til venner i øst og vest.

Vi er mange der venter. Vi er et helt folk, ja mange folkeslag. Vi håber at se dig træde frem, vi ønsker at høre danske ord som hengivenhed, venskab og tillid. Vi længes ikke efter store ord, vort sprog er for klangløst dertil, folkene er lede derover, Jævne dæmpede ord vil vi høre, ord som kan forløse, ord som kan sone og læge. Der er flydt blod nok. Der er ingen brug for flere helte. De store gerningers tid er forbi. Den vrede og lidenskabelige gestus, den minder os alt for meget om piskan, som suser mod nøgne rygge. At leve, smile og le, i fred, ja i fred, ikke for os selv, men i fred med næsten, det er hvad vi vil.

Dansk tale, det er jævne dæmpede ord. Vort sprog er for mildt, vor tone er ikke skinger nok til de store og farlige ord. Danske helte — der dirrer et smil i mundvigene alene ved de ord. Vort lune har forlængst udleveret Jacob von Tyboe, vor humor har slebet alle fraser hule. Men vi har nok endda, nok af gloser, nok af udtryk som dækker tidens behov. De flammende opråb, de voldsomme anklager, de brændende erklæringer, det er ikke vor sag, det er altsammen ting, som ikke tåler det fugtige danske vejrlig. Men man kan komme langt ved et lille ord med på vejen. Her er ingen bjerge, men der er vidt udsyn overalt, derfor trives mistænksomhed ikke godt. Og da landet er et ørige, forstår vi os på at bygge broer.

Selveste Muhammed kunne ikke flytte bjerge. Men tidens ansigt er hæsligt forvredet. Menneskene presses i unaturlige former. Et afsindigt had piskes frem. Er der flyttet bjerge? Stadig smallere bliver forståelsens sti, udsynet er trangt, vi er

allerede der, hvor begge hænder må rækkes frem. For hvert ord danner spor, hvert ønske skaber forudsætning, hver mistanke drager mod det, som skal afværges. Og alt, hvad der frygtes, bliver kaldt frem, kaldt frem af selve frygten. Og der rejses ikke en anklage, udslynges ikke en beskyldning, som virkeligheden ikke vil overgå.

Jeg spørger igen: Er der ikke længere nogen, som kan og vil tale dansk? En håndsrekning, det er et godt dansk ord. Men er vi så bange, at vi ikke tør række hånden frem uden at have en pistol gemt bag ryggen? Der er bygget barrikader af had, der er rejst bjerge af anklager, en

uhæmmet flom af beskyldninger pisker vildskaben frem. *Må* vi vælge øst eller vest, som begge betyder, hvad vi frygter. Er der ikke længere nogen, som kan tale dansk?

Aldrig har der været et sådant behov for stiltfærdig dansk tale. Vort sprog ejer ikke den galliske tunges smidighed, den engelske arrogance, den tyske svulstighed eller den russiske lidenskabelighed. Alligevel hørtes vore eventyr vidt omkring. De har draget spor, som er lette at følge, de har banet veje, hvor sprængstof ikke kunne nå. De må ikke svigtes i det øjeblik, der er mest brug for dansk tale.

Leo Kari.

A/s Motorcompagniet

Telefon 2828 - Randers

Aage Schmidt

MANUFABRIK

Silkeborg - Telefon 149

Silkeborg Mælkforsyning

VIBO

VIBORG TRIKOTAGEFABRIK

Viborg

Jernbanegade 6 - Telefon 365

Kardinal Preysing om kz-lejrene

**Ikke fred eller enighed, saa længe
de eksisterer.**

Den katolske biskop i Berlin, kardinal, grev Preysing, har udsendt en erklæring i anledning af debatten om koncentrationslejrene i Østtyskland, meddeler DPA. Det hedder heri, at der ikke vil være fred eller enighed i Tyskland, så længe koncentrationslejrenes skændsel vedvarer.

Fred og forsoning med andre nationer er umulig, så længe mennesker mister deres menneskerettigheder i Tyskland. I sin erklæring henviser biskop, grev Preysing først til de nazistiske koncentrationslejre, og udtaler: Efter Hitlers kapitulation havde alle tyskere af god vilje håbet, at der aldrig mere på tysk jord ville blive oprettet koncentrationslejre.

General v. Falkhausen fik 12 års strafarbejde

**Generalen, der fængsledes af Hitler
efter at have været militærguvernør
i Belgien**

Den tyske general Alexander von Falkenhausen er blevet idømt 12 års strafarbejde af en belgisk militærdomstol for at have givet ordre til henrettelsen af 240 belgiske gidsler, da han var tysk militærguvernør i Belgien og Nordfrankrig.

Falkenhausens nærmeste medarbejder, Eggerth Reeder, der under krigen var chef for den tyske civiladministration i Belgien, blev ligeledes idømt 12 års

strafarbejde for samme anklage. De to tyskere blev desuden dømt for at have deporteret jødiske og belgiske arbejdere til Tyskland. Foruden de 12 års strafarbejde dømte retten dem til at betale sagens omkostninger, der beløber sig til 95.000 kroner.

Den tyske militærkommandant i Liège under okkupationen, general Bertram, idømtes ti års strafarbejde for at have givet ordre til henrettelsen af tyve bel-

giske patrioter. Hans efterfølger på kommandoposten, general Bernhardt von Clär, der var anklaget for at have henrettet ti gidsler, blev imidlertid frikendt.

General von Falkenhausen blev arresteret på Hitlers ordre i 1944 for at stå bag et komplot mod Nazi-styret. Efter krigen blev han fængslet af amerikanerne, og i 1948 blev han overført til Belgien, der ønskede ham dømt for krigsforbrydelser.

Chr. Damgaard

**Trikotage- & Konfektionsfabrik
Tlf. 943 - Herning**

Herning mek. Væveri

Aktieselskab

Herning Trælsthhandel

HERNING

KNUD DAMGAARD

Trikotagefabrik

HERNING

Folke Bernadotte

„Et menneskes pligt
er med magt og flid
at hjælpe sin næste
til hver en tid —

— at lindre og mægle
og stifte fred.
I stedet for våben
barmhjertighed.“

Så ren var hans stræben,
hans dåd og ord,
han satte i mørket
sit lyse spor.

Hans navn i vort hjerte
indskrevet står;
hans minde skal leve
i fremtids år.

Gid alt hvad han såede
af godt og smukt
må spire og vokse
og bære frugt.

Olav Holst.

*Forstanden sidder ikke i skægget, men
i hovedet.*

(Russisk ordsprog).

☆

*Gud ved det til 6,
Læreren til 5,
Eleven til 4.*

(Russisk ordsprog).

Otto C. Jensen A/S

Jern, Staal og Bygningsartikler

Tlf. 1000 (3 Lin.) Herning

A. JEPSEN - Trikotagefabrik

HERNING

A. Boll Maskinfabrik

HERNING

H. Rahbek Christensen

Trikotagefabrik

Herning

Mads Eg. Damsgaards Fabriker

HERNING

Nazi-læge, der dræbte børn på sin klinik.

En tysk læge, dr. Hermann Pfanmüller, er for anden gang fremstillet for retten, sigtet for at have dræbt børn og sindssyge personer i henhold til Hitlers program.

Dr. Pfanmüller indrømmede i retten, at børn langsomt blev forgivet med Luminal på hans klinik i Eglfing-Haar ved München. Han erklærede, at han ikke vidste, hvorfor det blev gjort langsomt, men gav dommeren ret i, at det måske blev gjort for at føre forældrene bag lyset.

Pfanmüller er desuden anklaget for at have oprettet særlige „diæt“-hjem for sindssyge personer, hvor de blev sultet ihjel. Han hævdede, at han handlede efter højere ordre.

men", lad denne parole stå fast og lad os stadig kun bekæmpe dem, der svigtede og bedrog. Det er i denne ånd, vi må bekæmpe tysk oprustning, løsladelse af vore bødler, forhånelsen af vore mindesmærker (fjernelse af blomster o. l.), vi må kræve, at erstatningerne til værnemagerne ophører, og vi må forlange, at de folk i administrationen, der svigtede, udleveres til deres straf, og at det ikke glemmes i en lukket kommission. Lad os blive fri for de lukkede døre — dem har vi set nok af. Så sandelig om ikke „Pigtråd“ med alle dens tilsluttede foreninger og klubber har nok at gøre. Dette er et råb om hjælp, hjælp os til ikke helt at opgive håbet om, at der findes en retfærdighed i ordet kammerater.

Kammeratlig hilsen

Karl Svensson,
Spættrupvej 8¹, Kbh. F.

Enhvert brev bør forsynes med vore smukke mærkater i farvetryk.

Vi har to at vælge imellem:

1. Bernadotte-mærkatet med hans billede.

2. Kammeraternes Hjælpefonds mærkat.

Begge mærkater foreligger i ark med 25 stk. à 10 øre og fås ved at indsende beløbet til giro 780, Kammeraternes Hjælpefond, Ordrup Jagtvej 175, Charlottenlund.

De indkomne beløb går til fondens hjælpearbejde.

Læserbrev.

Kammerat!

Dette ord, der bandt os sammen under besættelsen, skal det nu sprænges i to, således som Øst og Vest, skal vi gamle kammerater bekrige hinanden, som vi i hin tid bekrigede dem, der svigtede og bedrog, skal vi glemme de ofre, som vi svor oprejsning, skal vi lade vore døde kammeraters minde besudle, skal vi svigte de efterladte og skal vi glemme glemme alt?

Nej og atter nej, lad os lade den slags indlæg ligge som: „Manifest til folkene bag jerntæppet“. Det var såvel Øst som Vest, der åbnede portene for lejrene og fængslerne for os!

I første nummer af „Pigtråd“ står der: „Det var pigtråden, der bandt os sam-

A. P. HENRIKSEN

Hammerum

NIELS LARSENS *Trikotagefabrik*

Hammerum

B. H.

Danmarks og Norges navne var glemt i Bergen-Belsen

Nu rettes fejlen.

Danmarks navn findes ikke på mindemuren i Bergen-Belsen til trods for, at man med sikkerhed kan fastslå, at med sikkerhed 7, muligvis 10 danskere er omkommet i denne lejr. Norges navn er også glemt.

Det var den opsigtsvækkende meddelelse, vi kunne bringe i november. Der måtte her foreligge en forglemmelse. En beklagelig forglemmelse.

Gestapofangerne har da også rettet henvendelse til det danske udenrigsministerium for at skaffe klaring i sagen, og sagen er nu så vidt fremskreden, at man med sikkerhed kan sige, at Danmarks navn kommer med. Det eneste spørgsmål, der skal skaffes klaring på, er hvem der skal betale. Der foreligger tilbud fra privat side om at ville betale, men ministeriet har syntes, at der her forelå en statsopgave, og heri er vi ganske enige med ministeriet.

Vi vil benytte lejligheden til at anmode om, at man fremskynder sagen mest muligt. Danmarks navn har været glemt længe nok på denne enestående mindemur.

Samtidig med henvendelsen til det danske udenrigsministerium rettedes hen-

vendelse til de norske instanser for at også Norges navn kan komme med. Nordmændene har takket for henvendelsen, og også her skrider sagen fremad.

Der er grund til at sige fuldmægtig Erik Ramdahl en tak, fordi han rejste hele denne sag.

Generalforsamling i Dachau-klubben

Dachau-klubben havde stort besøg til sin generalforsamling lørdag den 24. februar. Der herskede en udmærket stemning.

Til formand genvalgte Holger Jensen. Også den øvrige bestyrelse blev genvalgt. O. V. Brøbech, der er foreningens sekretær, bad sig fritaget for dette hverv. I hans sted valgtes Alfred Lind. Brøbech indvilgede dog i at blive siddende i bestyrelsen.

Der behandlede en række forslag, bl. a. planen om evt. at tilslutte sig fællesrådet for besættelsestidens foreninger. Meningerne om tilslutning var delte. Nogle var ængstelige for, at foreningens selvstændighed ved tilslutning ville blive beskåret. Heroverfor oplystes det, at enkeltforeningerne naturligvis skulle bevare deres selvstændighed. Man vedtog at søge nærmere oplysninger om samarbejdsplanerne.

1/5 JACOB JENSEN & CO.

TRIKOTAGEFABRIK - TLF. HAMMERUM 15

Jens Jensen

HAMMERUM TØMMERHANDEL A/S

Tlf. 7 - Hammerum - Tlf. 7

Jensen & Stampe

Telefon 6 og 32 - Hammerum

Bestyrelsesmøde i Aarhus.

Kammeraternes Hjælpefond holder sit halvårslige bestyrelsesmøde i Aarhus lørdag den 7. april.

Sager, der ønskes behandlet på mødet, kan sendes til formanden, konsul Kaj V. Dahl, Horsens.

En udnævnelse

Pastor Poul Riis, som mange vil kende fra Neuengamme og Dachau, er blevet kaldet til det ansete embede som kaldskapellan ved Sct. Jakobskirken på Østerbro i København.

Efter befrielsen var han nogle år den færende svend, der som forbundssekretær indenfor F.D.F. snart var her, snart var der for at give impulser til det vidtfor-grenede arbejde. Det var særlig musikken, der havde hans interesse, og han har høstet laurbær i betydeligt omfang ved store orkesterstævner landet over. Man må nu forvente, at han i nogle år slår sig til ro i præstegerningen.

Han blev indsat søndag den 18. marts.

Medalje til »Citronen«

På den amerikanske regerings vegne overrakte ambassadøren i Danmark, Mrs. Eugenie Anderson den 23. februar „Medal of Freedom“ til den kendte danske frihedskæmper, Jørgen Haagen Schmiths mor, fru Olga Schmith. Medaljen er blevet tilkendt Jørgen Haagen Schmith, eller „Citronen“, som de fleste kender ham som, post mortem for hans fortjenstfulde indsats under den tyske besættelse af Danmark.

Maj-tur til Frøslev.

En kreds af tidligere Gestapofanger indbyder til en pinsetur til Frøslev-lejren.

Der startes fra Ålborg 1. pinsedag den 13. maj kl. 8 præcis fra rutebilstationen i gode og behagelige vogne.

I indbydelsen hedder det iøvrigt: I Fredericia beser vi jernbanemændenes minde-lund. I Kolding spiser vi til middag og ser derpå Staldgården, mindelunden og museet på Koldinghus. Vi kører over Skamlingsbanken med Klokketårnet til lejren, hvor vi indkvarteres i barakkerne, mænd i en og kvinder i en anden. 2. pinsedag begyndes med havregrød og mælk samt kaffe og brød. Fra lejren kører vi over Kruså og de berømte Dybbøl ban-

ker med Bøffelkoppel og andre navnkun-dige steder til frihedsmuseet på Sønderborg slot. På hjemturen spises til middag i Haderslev, og så går turen til Ålborg.

I får to dage, I sent glemmer, sammen med gamle fangekammerater.

Ved ankomsten til lejren kan købes kaffe og brød til udsalgets gængse priser. Lagner og håndklæder kan leveres af lejren mod betaling af vask. Lagner 38 øre og håndklæder 18 øre. Tørkost medbrin-ges efter behag.

Kun tidligere gestapofanger med da-mer kan deltage.

Alle besøg foregår under kyndig vej-ledning.

De 45 kr., turen koster, dækker køre-turen, 2 gange middag og 1 gang mor-genmad.

Sidste frist for indmeldelse er søndag den 15. april. Indmeldelse sker til turens leder, Vilh. Jensen, Bornholmegade 68, Ålborg, tlf. 9419.

De 31 skal ikke glemmes

50'erne fra Porta forbereder en minde-bog over 31 kammerater, der mistede livet i Porta Westfalica. Man håber at kunne have den lille bog færdig til den 15. september, da foreningen ifølge tra-ditionen fejrer sit årsmøde.

Arbejdet har været ret omstændeligt, idet man naturligvis ville være sikker på at få alle med, der var omkommet. For en enkelts vedkommende kan det nævnes, at det tog 1½ år med at finde frem til hans fuldstændige identitet. Man vidste, at han hed Keld, var krøllet, var maler af profession og antagelig var fra Hel-singør. Det viste sig, at han var fra Svendborg. Bogen vil antagelig blive på tre ark.

Protester mod Tysklands genoprustning.

Den tidligere omtalte protest mod Bruxelles-mødets beslutning om Tysk-lands genoprustning har nu yderligere fået tilslutning af 100 danske tidligere fanger fra besættelsestiden, således at den nu er undertegnet af ialt 912 navne.

De fleste er enten aktive kommunister eller sympatisører.

Et opråb til regering og rigsdag fra enker og pårørende til ofre fra de tyske lejre og fængsler har et lignende indhold

som den ovenfor nævnte. Den er tiltrådt af 76 kvinder.

I Randers.

Fangeforeningen i Randers havde faste-lavnsfest på „Rosen“. Den formede sig som en pakkefest under gemyttlige for-mer. I en konkurrence „20 spørgsmål til professoren“ blev det dameholdet, der løb af med sejren. Ved kaffebordet talte bl. a. M. Hermansen. Aftenen sluttede til tonerne af harmonikaen.

I Odense.

Journalist Flemming Steen, som mange kender fra Frøslev, er blevet udnævnt til redaktionssekretær ved Fyns Stiftstidende.

PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammerater-nes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 12 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonce-afdeling, Ordrup Jagtvej 175, Charlotten-lund (kontortid 9—12,30). Telefon: Ordrup 5075.

Annoncer, der ønskes indrykket i bladet, må være kontoret i hænde senest den 20. i foregående måned.

REDAKTION

Ansvarshav. redaktør: Kommunelærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2., Kø-benhavn Ø. Telefon: Øbro 8537 (træf-fes bedst 17—18).

Indlæg, artikler, meddelelser, breve fra læserne m. v., der ønskes optaget i bla-det, må være redaktionen i hænde se-nest den 25. i foregående måned.

Redaktionsudvalg: Seminarieførstander Paul Holt. øverstløjtnant Fl. B. Larsen. Pastor Poul Riis.

FORRETNINGSFØRER

Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

Hak. Jørgensens Bogtrykkeri, Sturlas-gade 14, København S. Telefon: Sund-by 1871.

Klicheer: Persson's Cliché-Anstalt, Kø-benhavn. Papir: A/S V. Crone & Møl-ler, København.

MEMLE AF
FORENINGEN AF DANSKE
UGEBLADE, FAGBLADE OG TIDSSKRIFTER